

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 21. februar 2019

Sag BS-24289/2018-HJR
(1. afdeling)

A
og
B
(advokat Steen Petersen for begge, beskikket)

mod

Pædagogernes Pension – pensionskassen for pædagoger
(advokat Eigil Lego Andersen)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 15. afdeling den 20. juni 2018.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jon Stokholm, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen, Henrik Waaben og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Parterne har gentaget deres påstande.

Højesterets begrundelse og resultat

Af de grunde, som landsretten har anført, stadfæster Højesteret dommen.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal A og B (disses retshjælpsforsikring), subsidiært statskassen, betale 80.000 kr. til Pædagogernes Pension - pensionskassen for pædagoger.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

DOM

Afsagt den 20. juni 2018 af Østre Landsrets 15. afdeling
(landsdommerne Joachim Kromann, Ole Græsbøll Olesen og Kristian Porsager Seierøe
(kst.)).

15. afd. nr. 8-825-17:

A og

B

(begge ved advokat Steen Petersen, besk.)

mod

Pædagogernes Pension - pensionskassen for pædagoger

(tidligere Pensionskassen for Børne-og

Ungdomspædagoger) (advokat EigilLego Andersen)

Indledning

Denne sag, der er anlagt ved Københavns Byret den 29. december 2016, er ved kendelse af 11. april 2017 henvist til behandling ved Østre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1.

Sagen drejer sig om, hvorvidt sagsøgte, Pædagogernes Pension - pensionskassen for pædagoger (herefter PBU), har været berettiget til med virkning fra den 1. januar 2014 at foretage ændringer i allerede gældende pensionsregulativer blandt andet med den virkning, at den livsvarige ægtefællepension, der var indeholdt i det arbejdsmarkedspensionsregulativ, som sagsøgeren A i kraft af sin ansættelse som pædagog hidtil havde

været omfattet af, bort faldt, således at hendes registrerede samlever, sagsøgeren B, ikke i tilfælde af As død i givet fald ville få udbetalt en sådan ægtefællepension.

PBU har under sagens forberedelse oplyst, at man ikke vil gøre gældende, at B, der ikke er medlem af PBU, mangler retlig interesse i sagsanlægget.

Påstande

Sagsøgere, A og B, har nedlagt påstand om, at PBU skal anerkende, at PBU's gennemførte væsentlige ændringer i As pensionspakke med ikrafttræden den 1. januar 2014 i forhold til dem er virkningsløse og ugyldige, og at PBU som følge heraf dømmes til at stille dem ydelses-, pensions- samt dækningsmæssigt, således som As pensionspakke bestod før ændringen den 1. januar 2014.

Subsidiært har A og B nedlagt påstand om, at PBU dømmes til at betale dem en økonomisk kompensation på foreløbig 750.000 kr. med tillæg af procesrente fra den 1. januar 2014, mere subsidiært fra et senere tidspunkt og mest subsidiært fra sagens anlæg.

PBU har påstået frifindelse.

Civilstyrelsen har meddelt A og B fri proces til sagen i medfør af retsplejelovens § 329. As og Bs forsikringsselskab har meddelt retshjælpsdækningstilsagn indtil 175.000 kr.

Sagsfremstilling

A og B har været samlevende siden 1980 og indgik registreret partnerskab den 31. oktober 1989. A har i mere end 33 år haft en arbejdsmarkedspensionsordning i PBU.

Af As pensionsoversigt pr. 1. januar 1996 fremgår blandt andet, at hendes samlede pensionsopsparing (depotet) udgjorde 426.348 kr., at den årlige alderspension ved pensionering som 65-årig udgjorde 108.816,62 kr., mens den livsvarige ægtefællepension udgjorde 65.289,97 kr.

PBU indførte med virkning fra den 1. januar 1996 en ny pensionsordning, som nye medlemmer blev omfattet af, mens allerede bidragsbetalende medlemmer, der endnu ikke var fyldt 55 år den 1. januar 1996, kunne vælge mellem at forblive på den ordning, de hidtil havde haft, eller overgå til den nye ordning.

A valgte at bibeholde sin hidtidige ordning, der var omfattet af Pensionsregulativ 2. Af Pensionsregulativ 2 (april 1996) fremgår blandt andet:

"Dette pensionsregulativ gælder for pædagoger, som er optaget i Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoger (PBU) før 1. januar 1996 i henhold til gældende lønoverenskomst.

Medlemmerne er født efter 1. januar 1941 og har valgt ikke at blive omfattet af PBU's fleksible, lønrelaterede pensionsordning.

§ 7 Pensionsydelser

Pensionsordningens formål er at sikre medlemmet og dets efterladte økonomisk ved lønbortfald på grund af alderspensionering, erhvervsevnetab eller død.

Registreret partnerskab er i alle forhold vedrørende dette pensionsregulativ ligestillet med ægteskab ...

Pensionsordningen er sammensat af følgende ydelser:

J. ...

2. Alderspension

Udbetales som en livsvarig ydelse fra det valgte udbetalingstidspunkt

4. Ægtefællepension på 60 % af alderspensionen.

§ 9 Udbetaling ved død

Ved medlemmets død kan der udbetales:

A...•.

C. Ægtefællepension

Ægtefællepension udbetales fra den 1. i måneden efter medlemmets død med et månedligt beløb til ægtefællen, så længe denne lever.

§ 19 Ikrafttrædelses- og godkendelsesbestemmelser
Dette pensionsregulativ gælder fra den 1. januar 1996.

Bestyrelsen kan foretage ændringer i pensionsregulativet under iagttagelse af de i lønoverenskomsterne indgåede aftaler herom."

Efter en ændring af Pensionsregulativ 2, der trådte i kraft den 1. januar 2013, fremgik ikrafttrædelses- og godkendelsesbestemmelserne af regulativets § 20. Godkendelsesbestemmelsen var herefter affattet på følgende måde:

"Bestyrelsen kan foretage ændringer i pensionsregulativet under iagttagelse af de i lønoverenskomsterne indgåede aftaler herom. Indskrænkning i medlemmernes etablerede rettigheder kræver godkendelse af overenskomstparterne."

Af PBU's brev dateret "Maj 2013" til A fremgår blandt andet, at A's opsparring (depot) pr. 31. december 2012 udgjorde 1.403.268 kr., at der i året var debiteret 15.140 kr. i depotet vedrørende "Betaling for forsikringer ved nedsat erhvervsevne og død", og at PBU fra den 1. januar 2013 havde omtrent halveret omkostningerne ved at administrere pensionsordningen. Det fremgår af brevet endvidere, at A ved at logge ind med Nem ID på pbu.dk ville kunne se sin forventede alderspension og forsikringsudbetalinger ved eventuel invaliditet eller død.

I begyndelsen af juli 2013 fremsendte PBU et brev dateret "Juli 2013" til A, hvori A blev orienteret om, at hendes pensionsordning ville blive ændret med virkning fra den 1. januar 2014. Af brevet fremgik blandt andet:

"Bedre, enklere og billigere: Fra 1. januar 2014 får du en ny pensionspakke.

Din pensionskasse er lige nu i gang med den helt store forårsrensning. Ikke alene tørrer vi støvet af, så din pension bliver enklere og alle kan finde ud af, hvad de får. Vi rydder også op og fjerner en række dyre gamle særordninger. Dermed sparer vi penge i administration, hvilket betyder mere pension for pengene til dig. Og endelig optimerer vi din pension og dine forsikringer - så vi sikrer at du også fremover får en ordning, som er skræddersyet til pædagoger.

Hvad betyder det for dig?

Helt konkret sætter vi nu endnu mere fokus på at styrke din opsparring til pension. Det er der blevet råd til af tre grunde:

- Din betaling for administration er blevet halveret

- Dine forsikringer bliver billigere
- Du får det direkte afkast af investeringerne ind på din opsparing -både som erhvervsaktiv og fremover også som pensionist.

Vi lever længere

PBU's medlemmer lever i gennemsnit længere end nogensinde før – og det skal vi tage højde for i vores beregninger.

Hvis vi ikke fremtidssikrer din pension, vil det betyde en lavere månedlig pension – da din opsparing skal fordeles over flere år. Med den nye enkle og billige pensionspakke kan vi undgå eller reducere faldet i den udbetalte pension.

Sådan er din nye pensionspakke

Du kan allerede nu se, hvordan dine forsikringer ser ud, før du går på pension. Og vi er i fuld gang med at regne på dine tal, som de ser ud, efter du er gået på pension. Til november vil du modtage et nyt brev med disse tal.

Læs meget mere om din pensionspakke, som den kommer til at se ud fra 2014.

Læs mere på pensionspakken.dk

Medlemsmøder

I efteråret 2013 holder vi en række medlemsmøder, hvor vi præsenterer pensionspakken, som den ser ud fra 2014. Og du er naturligvis velkommen til at stille spørgsmål til vores rådgivere.

På pensionspakken.dk møder kan du tilmelde dig møderne.

Se din nye pensionspakke på bagsiden

Når du går på pension

- Livsvarig alderspension (Årlig udbetaling resten af livet) TAL TIL NOVEMBER
- Ratepension (årlig udbetaling i 10 år) TAL TIL NOVEMBER
- Kapitalpension (engangsudbetaling) TAL TIL NOVEMBER

Din pension - de vigtigste ændringer

Med den nye pensionspakke får du fra 1. januar 2014 en anderledes forsikring ved dødsfald:

- Hvis du dør før du går på pension, får dine efterladte udbetalt 800.000 kr. efter skat.
- Hvis du dør inden for 10 år efter du er gået på pension, vil dine efterladte få udbetalt et engangsbeløb. Til november vil du modtage et nyt brev med størrelsen af dette beløb.
- Du har ikke længere en ægtefællepension eller ugiftesum.

Din pension minder om Kirstens

På PBU's hjemmeside har vi lavet nogle historier med pædagoger, som viser hvad ændringerne betyder for dem. Din pension minder om Kirstens. Læs hendes historie her: **[Pension spakken.dk/Kirsten](http://Pension.spakken.dk/Kirsten)**"

Ved e-mail af 4. juli 2013 til PBU gjorde A indsigelse mod de varslede ændringer med oplysning om, at hun ønskede at bibeholde den ordning, hun hidtil havde været omfattet af.

Ved e-mail af samme dato samt breve med bilag af 15. og 17. juli 2013 klagede A og B til Finanstilsynet over den pensionsomlægning, som PBU netop havde varslet.

Af internt notat af 5. juli 2013 udarbejdet af en PBU-medarbejder fremgår blandt andet, at medarbejderen samme dato havde haft en telefonsamtale med B i anledning af As indsigelse, at B redegjorde for sin og As situation og ønsker, herunder at ægtefællepensionen var særligt vigtig for dem, da A måske ikke havde så mange år tilbage at leve i. Det fremgår videre, at muligheden for, at A kunne gå på pension med det samme, blev drøftet. Af notatet fremgår endvidere, at det blev aftalt blandt andet, at PSU-medarbejderen ville undersøge, om A kunne sætte sin pension i gang nu og nogle måneder senere igen på pause, at PBU-medarbejderen ville tale med BUPL om, hvorvidt en pensionering ville betyde noget for As fleksjob, og at A og B ville få svar på As indsigelse i august 2013.

Den 14. juli 2013 klagede A over PBU til Ankenævnet for Forsikring.

Ved As brev af 22. juli 2017 blev PBU anmodet om at oplyse om den hjemmel, der gav PBU ret til at ændre vilkårene for hendes pensionsordning, samt sende kopi af referat fra den generalforsamling, hvorunder beslutningen om den gennemførte pensionsomlægning var blevet truffet.

Ved brev af 5. august 2013 til A meddelte PBU, at PBU's bestyrelse i medfør af § 20 i pensionsregulativ 2 havde hjemmel til at foretage de gennemførte ændringer, at de gennemførte ændringer ikke nødvendiggjorde behandling i generalforsamlings-regi, men at ændringerne havde været fremlagt for delegeretforsamlingen, som havde støt-

tet op herom, samt at PBU havde modtaget godkendelse fra overenskomstparterne til ændringerne.

Ved brev af 14. august 2013 til Ankenævnet for Forsikring redegjorde PBU for hjemlen til at foretage den gennemførte ændring af klager s, As, pensionsordning. I brevet fastholdt PBU endvidere den gennemførte ændring.

Ved PBU's brev dateret "September 2013" til A blev hun orienteret om, at det på grund af den nye pensionspakke kunne have stor betydning, om hun gik på pension før eller efter den 1. januar 2014. I brevet redegjorde PBU for de økonomiske konsekvenser for A i relation til blandt andet hendes alderspension, en-gangsbeløb ved død og ægtefællepension ved pensionering henholdsvis den 1. december 2013, den 1. januar 2014 og den 1. januar 2015. I brevet opfordrede PBU endvidere A til at rette henvendelse til PBU telefonisk eller på chat på pbu.dk, hvis det fremsendte gav anledning til spørgsmål, ligesom PBU på ny orienterede om, at der i løbet af efteråret 2013 ville blive afholdt en række medlemsmøder.

Ved brev af 2. oktober 2013 afgav PBU i anledning af den klage, som A havde indgivet til Finanstilsynet den 4. juli 2013, og med henblik på tilsynets vurdering af, om god skikreglerne var iagttaget i forbindelse med de varslede ændringer, en redegørelse til Finanstilsynet. Af redegørelsen fremgår blandt andet:

"1. Om baggrunden for de varslede ændringer til pensionsordningen

Baggrund- generel/

PBU har igennem længere tid arbejdet med at gøre pensionsordningen enklere for medlemmerne dels ud fra et hensyn til reduktion af omkostninger til drift og udvikling og dels ud fra et ønske om en enkel og gennemsigtig pensionsordning.

PBU har knap 110.000 medlemmer, hvoraf de 69.000 er betalende, og 29.000 er hvilende medlemmer. Den resterende del er pensionister. Disse medlemmer er aftalernæssigt fordelt på 7 pensionsregulativer, hvor regulativ 6 alene omfatter pensionister. Langt hovedparten af medlemmerne er på Pensionspakken, som er PBU's markedsrenteordning, og de har alene den ordning, der aftaleretligt er funderet i Pensionsregulativet. Den resterende del af medlemmerne er fordelt over godt 18 kombinationer af de 6 pensionsregulativer, hvor der er ikke-pensionerede medlemmer. Denne gruppe omfatter godt 28.000 medlemmer, hvoraf de godt 9.000 samtidig er betalende eller hvilende på Pensionspakken.

Ud fra et medlemsperspektiv har dette betydet, at langt den største del har haft en enkel ordning, mens en forholdsvis stor gruppe medlemmer har haft en hovedordning og så en eller to mindre ordninger herudover. Den sidstnævnte gruppe har således skullet overskue op til 3 forskellige regulativer for at få et overblik over sin ordning med de forskelle, der er regulativerne imellem. Dette har ligeledes stillet store krav til den rådgivning, der er givet til medlemmerne, når de har henvendt sig.

Hertil kommer, at der regulativerne imellem er forskelle i opbygning, sammensætning af ydelsesmønstre, og tilkendelse skriterier i risikodækninger. Som eksempel kan nævnes, at Pensionspakken giver ret til invalidepension ved tilkendelse af offentlig førtidspension før alder 60. Under regulativ 1 tilkendes invalidepension ud fra graden af erhvervsevnetab bedømt efter et indtægtskriterium, og der er ret til halv invalidepension ved halvt erhvervsevnetab. Mister et medlem, der har dækninger under begge regulativer, erhvervsevnen, skal der foretages to selvstændige vurderinger af, om betingelserne for udbetaling af invalidepension er opfyldte, ligesom medlemmet kan opleve, at der bevilges invalidepension efter det ene regulativ og ikke efter det andet.

Mere afledt giver dette en stor kompleksitetsfaktor i forbindelse med den løbende tilpasning og udvikling af pensionsordningen på baggrund af bl.a. ændret lovgivning. Denne kompleksitet betyder højere omkostninger, der skal betales af medlemmerne.

Samlet har det på den baggrund været PBU's opfattelse, at disse forhold skulle gøres enklere blandt andet ud fra et hensyn til at behandle medlemmerne redeligt og loyalt under forudsætning af, at dette ville være muligt i henhold til aftalerne. Forenklingen sker uden at berøre den enkeltes depot og med respekt for at sikre en rimelig balance mellem opsparing tillivsvarig alderspension og forsikringer i de enkelte medlemmers pensionsordninger. Af den grund er overgangsordninger også fravalgt, således at der ikke indføres ny kompleksitet til pensionsordningen ad den vej.

Enkelheden har siden 2011 været drøftet i og med bestyrelsen i PBU. De omhandlede initiativer har været drøftet siden oktober 2012 og løbende henover vinter og foråret med den sidste beslutning truffet på møde ultimo juni i år. Dertil kommer, at ændringerne har været drøftet med PBU's delegeretforsamling i april i år, der ligeledes tilslutter sig forenklingen af pensionsordninger. Overvejelserne i relation til forenkling har ved flere lejligheder været drøftet med overenskomstparterne, og løsningen er ligeledes godkendt af overenskomstparterne.

Som det fremgår, er det en del af forenklingen, at medlemmer, der pensioneres fra 1. januar 2014, forbliver på en markedsrenteordning i stedet for som hidtil at blive overført til den ugaranterede gennemsnitsrenteordning.

Baggrund - aftale og juridiske vurderinger

Som anført er aftalen mellem PBU og medlemmerne beskrevet i et eller flere regulativer. Af Pensionsregulativet og regulativerne 1-5 fremgår følgende bestemmelser:

"Bestyrelsen kan foretage ændringer i pensionsregulativet under iagttagelse af de i lønoverenskomsterne indgåede aftaler herom. Indskrænkning af medlemmerne etablerede rettigheder kræver godkendelse af overenskomstparterne."

Bestemmelsen giver således mulighed for at ændre i aftalerne fremadrettet og med inddragelse af overenskomstparternes godkendelse også i etablerede rettigheder.

2. Om forskellene i forsikringsdækninger samt ydelser

Som beskrevet ovenfor er enkelthed, gennemsigthed og en omkostningseffektiv pensionsordning hovedformålene med de ændringer til pensionsordningen, som vil blive skitseret i det følgende. Overordnet skal det fastslås, at det enkelte medlems depot er det samme, ligesom der ikke tages noget fra det enkelte medlem. Dette betyder dog ikke, at der ikke kan forekomme omlægninger inden for de respektive pensionsordninger.

I forbindelse med fastlæggelsen af ydelsessammensætningen er der set på, hvad medlemmerne har i dag, hvad deres indkomstniveau er herunder balancering mellem risikodækning og aldersopsparing, samt hvad niveauet er i sammenlignelige pensionsordninger. På den baggrund er niveauet på dødsfaldssummen fastlagt til 800.000 kr. (efter skat), da det svarer til 5 netto årslønninger for et gennemsnitligt medlem. Det er fortsat et højt niveau i forhold til sammenlignelige ordninger, men forekommer rimeligt i forhold de nuværende dækninger og den samtidige justering af ydelsessammensætningen herunder bortfaldet af ægtefællepension. I forhold til sidstnævnte er det ligeledes væsentligt, at dækningen ved dødsfald på Pensionspakken udstrækkes i 10 år efter pensionering som nærmere beskrevet nedenfor. Samlet må forenklingen betragtes som rimelig set i forhold til medlemsgruppens generelle indkomstniveau og henset til behovet for opsparing til alder ikke mindst i lyset af ændrede levetidsforudsætninger.

Hertil kommer, at de ændrede levetidsforudsætninger skal håndteres inden for det enkelte medlems depot. Dette gøres ved, at medlemmer, der lader sig pensionere efter 1. januar 2014, forbliver på markedsrente, hvilket er anmeldt i april i år. Dette giver mulighed for at føre en mere fremtidssikret investeringspolitik end hidtil, hvorved de ændrede levetidsforudsætninger kan indregnes i den enkeltes prognose.

Medlemmer, der måtte ønske at bevare deres nugældende ydelsessammensætning, kan vælge at lade sig pensionere senest i 2013 givet, at de har alderen til det.

Den nye ordning - Pensionspakken 2014

Pensionspakken 2014, der er den ordning medlemmerne er blevet varslet om vil være gældende fra 1. januar 2014, ...

Nuværende medlemmer på Pensionspakken

- Yngre medlemmer (under 40-50 år) vil opleve et umiddelbart fald i deres dækning ved død. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at dødsfaldsdækningen for netop denne medlemsgruppe i dag er høj. Der udbetales således 1.275.000 kr. (skattefrit) samt medlemmets opsparede depot. I tillæg hertil udbetales endvidere 32.000 kr. årligt til hvert barn, frem til de fylder 24 år
- Den nuværende dækning, jf. ovenfor, er væsentligt højere ved sammenligning til tilsvarende pensionsordninger for andre faggrupper
- I praksis udbetales der i under IO pct. aftilfældene over 800.000 kr. til medlemmets efterladte baseret på dødsfald i perioden 2010-2012
- For yngre medlemmer reduceres dødsfaldsdækningen; til gengæld forbedres den for medlemmer, som er gået på pension. Dette er i god harmoni med, at medlemmerne lever længere
- Medlemmer, som overfører deres ordning til PBU, vil uanset alder blive omfattet af en dækning på 800.000 kr. (efter skat), hvilket er en bedre dækning, end man typisk får i dag. Det har særlig betydning for medlemmernes mulighed og lyst til at samle deres ordning i PBU ved jobskifte.

Dækning ved invaliditet og kritisk sygdom

Øvrige risikodækninger ved invaliditet og kritisk sygdom bevares uændret. Medlemmer, der ønsker dette, vil have mulighed for at tilvælge en højere invaliditetsdækning mod højere betaling for denne dækning.

Ydelser ved alderspensionering

- *Ratepension*
- *Livsvarig alderspension*
- *Kapitalpension (vedr. bidrag indbetalt før 1. januar 2013).*

Der er ikke længere depotsikring på disse ydelser. Til gengæld er man inden pensioneringen dækket af en fast gruppelivssum, og efter pensioneringen er man omfattet af ydelserne beskrevet ovenfor.

For denne gruppe medlemmer er fordelene en enklere ordning hele livet samt en bedre dødsfaldsdækning efter pensionering. Ulemperne er en mindre dødsfaldssum indtil alder 50.

Nuværende medlemmer på de øvrige regulativer

En samling af alle medlemmer på Pensionspakken vil for en række medlemmer indebære større eller mindre ændringer i forhold til den nuværende dækning.

Det vil for en stor del af medlemmerne være en fordel at overgå til Pensionspakken i den justerede form, idet faldet i pension som følge af længere levealder reduceres samtidig med, at dødsfaldsdækningen forbedres. For andre medlemmer vil det også reducere faldet i pension som følge af længere levealder, men det vil samtidig medføre en justering af de ydelser, de i dag har.

Det skal bemærkes, at uanset om denne medlemsgruppe flyttes eller ej, så skal der ske en amberegning til længere levealder, der vil medføre et fald i pensionen. Et flyt til Pensionspakken vil reducere dette fald.

Tilsvarende skal det understreges, at alle medlemmer fortsat har det samme depot, og at der alene i forbindelse med et flyt sker en amberegning af de ydelser, der kan købes på Pensionspakken for den enkeltes depot.

De væsentligste justeringer omfatter et ophør af invalidepension ved alder 62 samt i tilfælde af højere invalidepension på de gamle regulativer, så reduceres denne dækning til 87.000 kr. I forhold til den sidstnævnte justering udbydes der, som omtalt, en højere invalidedækning til medlemmer, der måtte ønske en sådan. Dette vil håndtere justeringen for denne medlemsgruppe.

Bortfaldet af invalidepension til medlemmer over 62 år kan umiddelbart synes problematisk ... Imidlertid skal der ske en tilkendelse fra det offentlige, hvilket, efter det undersøgte, ikke er sket til personer over 62 år. Af den grund synes det ikke rimeligt, at disse medlemmer skal betale til en dækning, de ikke vil kunne opnå.

Retten til den livsvarige ægtefællepension bortfalder. Ved død inden pensionering vil medlemmets efterladte få udbetalt 800.000 kr. (efter skat) som skitseret ovenfor. Ved død inden for 10 år efter pensionering vil medlemmets efterladte få udbetalt en engangssum bestående af den resterende del af ratepensionen samt 60 pct. af den resterende del af den livsvarige alderspension. Ægtefællepensionen afløses således af andre ydelser.

3. Afrunding

Som det fremgår, har der været en grundig gennemgang af mulighederne for at forenkle den samlede ordning, uden at balancen i det enkelte medlems ordning er gået tabt. Hvis der er foretaget justeringer af forsikringer, så vil der være forbedringer af andre dækninger. Konkret er dette sket med en afskaffelse af ægtefællepensionen mod en forbedret dødsfaldsdækning. Efter PBU's opfattelse er disse ændringer foretaget i overensstemmelse med reglementet om god skik.

Et andet element af god skik reglementet, som har været og er i fokus i forhold til medlemmene, er at sikre at de løbende får den information, de skal bruge, og ikke mindst i rette tid. Dette er dels imødekommet ved segmenteringen af den udsendte information og dels ved en opdeling af budskabene over tid.

Segmenteringen fremgår af de vedlagte breve, hvoraf lagdelingen af informationen også fremgår ved henvisninger til hjemmesiden. Fordelingen af budskabene er sket med en udsendelse af varslingsbreve, særlig information til medlemmer, der har mulighed for at gå på pension i 2013 og endelig breve med personlige tal. De to førstnævnte brevtyper er vedlagt i de segmenter, der er valgt opdelt i. De sidstnævnte er under udarbejdelse og vil blive udsendt til november som også skitseret i varslingsbrevene."

Af PBU's brev dateret "November 2013" til A vedrørende hendes nye pensionspakke fremgår blandt andet:

"Her er din nye Pensionspakke!

I sommer fik du brev om, at vi var i fuld gang med at fremtidssikre din pension. Nu er vi færdige med arbejdet. Vi kan derfor her give dig det fulde overblik over din nye Pensionspakke -med både pension og forsikringer -som den ser ud fra 1 .januar 2014 ...

Hvis du dør før du går på pension *

- Dødsfaldssum
(engangsudbetaling – skattefrit) 800.000 kr.

-

Hvis du går på pension ved 65 år

- Livsvarig alderspension
(årlig udbetaling resten af livet -før skat) 109.188 kr.
- Ratepension (årlig udbetaling i 10 år – før skat) 7.088 kr.
- Kapitalpension (engangsudbetaling -før skat)** 71.376 kr.

Hvis du dør inden 10 år efter du er gået på pension

- Engangsbeløb (før skat)*** 628.545 kr.

* Dog inden du fylder 70 år

** Inklusive engangssum ved alder

*** Tallet viser beløbet den dag du går på pension. Beløbet aftrappes månedligt over 10 år – som tommel fingerregel med 10 pct. om året. Resterende udbetalinger fra ratepensionen er indeholdt i engangsbeløbet.

Sådan er din pension i dag

Log ind på Mine Pensioner på **pbu.dk**. Her finder du dit Pensionsoverblik pr. 31. december 2012 i din postmappe.

Farvel til ægtefællepensionen – men ikke til udbetalinger til din ægtefælle

Du har muligvis i dag en ægtefællepension, som er en udbetaling til din ægtefælle, hvis du dør. Fra 1 .januar 2014 vil du ikke længere have denne forsikring. Men din ægtefælle kan stadig få penge udbetalt, hvis du dør.

Med den nye Pensionspakke får du en dødsfaldssum (hvis du dør før du går på pension) og et engangsbeløb ved død (hvis du dør efter du er gået på pension). Begge dele kan udbetales til din ægtefælle -men hvis du ikke er gift, kan de også udbetales til eksempelvis samlever eller børn.

Den nye forsikring er både billigere, mere fleksibel og mere solidarisk."

Ved brev af 6. februar 2014 afgav PBU en supplerende redegørelse til Finanstilsynet.

Ved brev af 4. marts 2014 meddelte Finanstilsynet PBU, at tilsynet havde afsluttet klagesagen. Af brevet fremgår blandt andet:

"Finanstilsynet har modtaget PBU's redegørelser i anledning af klage fra A og B. Klagerne klager over de af PBU varslede ændringer af pensionsordningerne, som ifølge klagerne bl.a. for klageren betyder, at der sker bortfald af livslang alderspension for ægtefælle, nedsat invalidesum ved tab af erhvervsevne mv.

PBU har i redegørelserne anført, at regulativbestemmelse muliggør fremadrettet ændring i aftalerne, også i etablerede rettigheder med inddragelse af overenskomstparternes godkendelse. Samtidig har PBU redegjort for, at løsningen er godkendt af overenskomstparterne.

PBU har samtidig redegjort for, at den nye pensionspakke bl.a. har til hensigt at sikre dødsfaldsdækning på et rimeligt niveau i forhold til det gennemsnitlige medlemsbehov, således at pensionsbidraget i højere grad kan anvendes til aldersdækninger henset til den forlængede levetid. Samtidig har PBU anført, at ændringen skal gøre pensionsordningen enklere med respekt for at sikre en rimelig balance mellem opsparing til livsvarig alderspension og forsikringer i de enkelte medlemmers pensionsordninger. Yderligere har PBU redegjort for, at hvis der er foretaget justeringer af forsikringer, vil der være forbedring af andre dækninger.

PBU har i forbindelse med redegørelserne forelagt eksempelberegninger på konsekvenserne af ændringerne og har redegjort for, at det er PBU's samlede vurdering, at ændringerne i pensionsordningerne ikke systematisk stiller grupper af medlemmer dårligere i forhold til ægtefælledækningen.

På denne baggrund og på baggrund af en samlet vurdering af de øvrige i sagen afgivne oplysninger tager Finanstilsynet PBU's redegørelser til efterretning og foretager sig ikke yderligere i den konkrete sag. ..."

Ved kendelse af 17. marts 2014 traf Ankenævnet for Forsikring afgørelse i As klagesag. Af Ankenævnets begrundelse for ikke at kunne afgøre sagen fremgår af kendelsen:

"Det følger af pensionsregulativet, at selskabets bestyrelse har adgang til at ændre i pensionsregulativet med godkendelse fra overenskomstparterne. Sagen rejser efter nævnets opfattelse en principiel problemstilling om grænserne for en pensionskasses mulighed for at vedtage ændringer af bestående dækninger, der kun har relevans for at mindretal af de forsikrede, og som kan indebære forringelser for disse.

Med henvisning til problemstillingens komplicerede juridiske karakter finder nævnet, at sagen bør afgøres ved domstolene. Nævnet afstår derfor i medfør af vedtægternes § 4 fra at behandle sagen."

Af PBU's brev dateret "April 2014" til A fremgår blandt andet, at As depot pr. 31. december 2013 udgjorde 1.527.460 kr., at den livsvarige alderspension ved pensionering som 65-årig udgjorde 111.693 kr., at dødsfaldssummen udgjorde 800.000 kr., og at den kapitaliserede værdi af den samlede arverente ved død inden 10 år efter pensionering udgjorde 643.137 kr. Det fremgår af brevet endvidere, at hendes depot i 2013 var blevet debiteret 14.126 kr. til betaling for forsikringer ved sygdom og død.

Ved brev af 7. november 2014 sendte PBU efter anmodning en talmæssig sammenstilling af de tarifmæssige ydelser, A var berettiget til henholdsvis den 1. december 2013 og den 1. januar 2014, til As og Bs advokat. Af talopstillingen fremgår:

Tarifmæssige ydelser	1.12.2013	1.1.2014
Livsvarig alderspension fra alder 65 år	115.134	110.802
Ratepension fra alder 65 år	0	6.703
Engangsbeløb ved alder 65 år	89.164	72.705
Invalidesum (skattefri)	127.500	127.500
Invalidepension indtil alder 65 år	114.8212	87.000
Sum ved kritisk sygdom inden pensionering (skattefri)	100.000	100.000
Sum ved død inden pensionering (skattefri)	325.000	800.000
Ægtefællepen si on	68.893	0
Ugiftesum	114.494	0
Børnepension	34.996	32.000
Arverente 10 år fra alder 65 år (indgår i engangsbeløb nedenfor)	0	664.812
Engangsbeløb ved død efter alderspensionering i alder 65 år	0	633.596

Depotets størrelse	1.527.460	1.531.651
--------------------	-----------	-----------

Parterne er enige om, at forskellen mellem depotværdierne henholdsvis den 1. december 2013 og 1. januar 2014 udelukkende skyldes indbetaling ultimo december 2013 af en måneds pensionsbidrag for A.

Af PBU's brev dateret "marts 2015" til A fremgår blandt andet, at As depot pr. 31. december 2014 udgjorde 1.686.066 kr., at den livsvarige alderspension ved pensionering som 65-årig udgjorde 120.588 kr., at dødsfaldssummen ved hendes død inden pensionering udgjorde 800.000 kr., og at den kapitaliserede værdi af den samlede arverente ved hendes død inden 10 år efter pensionering udgjorde 691.718 kr. Det fremgår endvidere af brevet endvidere, at As depot i 2014 var blevet debiteret 2.024 kr. til betaling for forsikringer, mens det af PBU's brev dateret "August 2015" til A fremgår blandt andet, at hendes udgift til administration i 2014 udgjorde 846 kr.

Af PBU's brev dateret "April 2016" til A fremgår blandt andet, at værdien af hendes depot ved udgangen af 2015 udgjorde 1.795.273 kr.

Ved e-mails af 7. juni og 5. juli 2016 anmodede A og Bs advokat Finanstilsynet om at genoptage klagesagen. Ved e-mail 6. juli 2016 meddelte Finanstilsynet, at tilsynet kunne henholde sig til tilsynets brev af 6. marts 2014, og at tilsynet ikke havde yderligere at tilføje til sagen.

A blev pensioneret med virkning fra den 1. april 2018, og hun oppebærer nu livsvarig alderspension.

Af PBU's påstandsdokument af 17. april 2018 fremgår om PBU, PBU's medlemmer og pensionskassens pensionsordninger blandt andet:

"Præsentation af sagsøgte og sagsøgtes medlemmer

Sagsøgte er en tværgående pensionskasse, jf. lov om finansiel virksomhed §§ 304-306, og står som sådan under tilsyn af Finanstilsynet.

Der er ingen driftsherre eller ejer af pensionskassen. Den skal hvile i sig selv. Hvis den har succes eller fiasko med forvaltningen af de opsparede, meget betydelige midler, kommer dette medlemmerne til gode eller skade. Tilsvarende

hvis administrationsomkostningerne kan holdes nede, kommer dette ligeledes medlemmerne til gode.

Pr. 1. januar 2014, hvor Det Nye Pensionsregulativ trådte i kraft med virkning bl.a. for sagsøger 1, A, havde pensionskassen i alt ca. 108.000 medlemmer, fordelt med ca. 67.000 bidragsbetalende, ca. 28.000 hvilende og ca. 13.000 pensionerede medlemmer.

Pensionsregulativer

Medlemmerne var omfattet af forskellige pensionsregulativer, undertiden således, at det enkelte medlem var omfattet af flere regulativer. Regulativerne adskiller sig navnlig ved de elementer, der indgår i den samlede ordning. Hovedelementet (såvel økonomisk som funktionelt/socialt) er løbende, livsvarig alderspension. Andre elementer kan være ægtefællepension, børnepension, invalidepension, ratepensioner eller engangsbeløb ved dødsfald.

Af de cirka 67.000 bidragsbetalende medlemmer var præcis 6.881 omfattet af et pensionsregulativ, der hjemlede livsvarig ægtefællepension, heraf hovedparten (6.154, herunder sagsøger 1) med en ydelse på 60 % af alderspensionen og et ret begrænset antal (727) med en vis, men mere begrænset ægtefællepension. Medlemmerne med ægtefællepension var navnlig de (5.981), der var omfattet af Regulativ 2, som sagsøger 1. For nemheds skyld kaldes alle regulativer med ægtefællepension for Det Gamle Regulativ, selvom det retteligt er flere.

Det bemærkes, at en efterlevende ægtefælle i stedet for med ægtefællepension kan være tilgodeset med f.eks. et engangsbeløb ved dødsfald før pensionering eller en arverente.

Den langt største enkeltgruppe af sagsøgte samlede medlemsskare var de, der var blevet medlem efter 1. januar 2003 og derfor var omfattet af det såkaldte Regulativ O. Regulativ O omfattede ikke ægtefællepension, men gav derimod ret til et engangsbeløb, hvis medlemmet afgår ved døden før, den pågældende har oppebåret alderspension i 10 år, svarende til kapitalværdien af 60% af den alderspension, der ville komme til udbetaling i de resterende år af de 10 (arverente). Dette beløb kan medlemmet sikre sin ægtefælle (eller andre). Dette element svarer til det, der gælder ifølge Det Nye Regulativ.

Det Gamle Regulativ omfattede 6.881 bidragsydende medlemmer.

Begrebet "depotværdi"

For hvert enkelt medlem opgøres løbende en depotværdi, der er et mål for den i behold værende del af pensionsopsparingen. Denne værdi skabes hovedsageligt af de gennem årene akkumulerede pensionsbidrag, tillagt andel af formueafkastet og fratrukket andel i administration og forsikringsdækninger, der sker for et år ad gangen.

Som følge af visse pensionselementers forsikringslignende karakter og/eller kollektive præg er de ydelser, som et medlem modtager i henhold til de samlede elementer, ikke nødvendigvis begrænset til depotværdien.

Hvis f.eks. et medlem bliver invalid efter få års medlemskab, vil den sikrede invalidepension blive udbetalt, evt. gennem en meget lang årrække. Omvendt

er det ikke sikkert, at et medlem vil modtage udbetalinger, der fuldt ud modsvarer depotværdien. Afgår et medlem således ved døden kort efter alderspensionering, kan de samlede udbetalinger blive mindre end depotværdien.

For at pensionskassens økonomi kan hænge sammen, skal udbetalinger over depotværdien modsvares af besparelser ved mindre udbetalinger. Dette er muligt at styre via aktuannæssige beregninger. Disse beregninger hviler på statistiske oplysninger om bl.a. forventet restlevetid for personer med en vis alder. Over- og underbetalinger "bogføres" på depotkontiene. Hvis f.eks. en person lever meget længe, hindres det, at depotværdien bliver negativ, ved at overføre restdepotværdier fra konti, hvor der ikke skal udbetales yderligere, men hvor der stadig er en positiv depotværdi. Disse overførsler af restdepotværdier til dækning af (truende) negative depotværdier for andre medlemmer er netop udtryk for den kollektive tankegang og det forsikrings synspunkt, der præger dette område. Det kræver selvsagt en meget nøje aktuannæssig vurdering og beregning af pensionskassens eksponeringer.

Når en person går på alderspension, styres alderspensionens størrelse i første række af depotværdien og pensionsalderen. Jo senere medlemmet går på pension og jo større depotværdi, jo højere pension kan udbetales. For beregninger af, hvilken årlig pension pensionskassen kan udbetale til det enkelte medlem, er den statistiske restlevetid af stor betydning, og den falder naturligvis med højere pensionsalder, og statiske erfaringer for ændringer i levetid vil nødvendigvis kunne føre til, at beregninger må justeres.

I de senere år er der som bekendt sket en generel stigning i levealderen, som alt andet lige medfører, at den statistiske restlevetid vokser, da der ikke har været en tilsvarende udsættelse af pensioneringstidspunktet. Tager pensionskassen ikke hensyn hertil, vil en amberegning af dens forpligtelser i henhold til meddelte pensionstilsagn kunne føre til, at den ikke længere er økonomisk sund.

Når en person går på alderspension, må der ved beregningen af alderspensionsydelsen ske et fradrag for den del af depotværdien, der er reserveret andre dækninger, f.eks. engangsbeløb ved død og ægtefællepension. Jo mere andre dækninger lægger beslag herpå, jo lavere beløb er der til rådighed for alderspensionen.

Skal alderspensionen således holde et ønsket højt niveau -trods forlængede levetider -kan det derfor være nødvendigt at revurdere andre elementer, og evt. beskære eller helt opgive disse. Ved denne vurdering må det holdes for øje, at alderspension selvsagt er det vigtigste element i pensionspakken.

Navnlig i kraft af et fornuftigt afkast af formuen har sagsøger I's depotværdi udviklet sig gunstigt i de senere år, nemlig således:

Ultimo 2012	1.403.268 kr., ...
Ultimo 2013	1.527.460 kr., ...
Ultimo 2014	1.686.066 kr., ...
Ultimo 2015	1.795.273 kr.,

Stigningen skyldes tillige i en vis, men lavere, grad, at medlemmerne, herunder sagsøger 1, belastes med administrationsomkostninger, der er faldet år for år, ... Sagsøger 1's yderligere pensionsbidrag er selvsagt også en del af billedet.

Depotværdien er uændret ved den omlægning, som denne sag omhandler. ...

Kollektiv ægtefællepension

Indledningsvis anføres, at ægtefællepensionen er udtryk for en forsikringsdækning, som medlemmet betaler til ved løbende, årlige fradrag af risikopræmie fra depotet, ... Hver års præmie dækker dødsfaldsrisikoen for et år. Ved beregning af alderspensionen med udgangspunkt i depotet sker der en reservation af kapitalværdien af de fremtidige risikopræmier for ægtefællepensionen. ... Fra et år til det næste påvirkes forsikringspræmien i opadgående retning af den årligt stigende dødsfaldsrisiko (risikoen for at dø indenfor forsikringsåret) og i nedadgående retning af den statistisk set faldende pensionsperiode (en evt. ægtefælle er gennemsnitligt også blevet et år ældre og har mindre restlevetid).

Ægtefællepensionen var kollektiv, hvilket indebærer, at man ved fradraget af reservationen for ægtefællepension i beregningen af alderspensionen benytter standardiserede forudsætninger om frekvensen i medlemspopulationen af gifte medlemmer og fordelingen af aldersforskellen mellem gifte medlemmer og deres ægtefæller. Man ser altså ikke på, om det **konkrete** medlem er gift eller ej, ligesom man ikke ser på aldersforskellen mellem medlemmet og ægtefællen. Hvis to medlemmer har samme alder ved pensionering og samme depotværdi, får de derfor samme alderspension uanset, om den ene er ugift, mens den anden har en f.eks. 10 år yngre ægtefælle. Standardforudsætningerne er fastsat således, at pensionskassen efter en aktuarmæssig beregning kan bestride alderspensioner og ægtefællepensioner, bl.a. fordi besparelsen på ugifte medlemmer og medlemmer, hvis ægtefælle ikke overlever medlemmet så meget som forudsat i standardberegningen, er stor nok til at dække merudgiften til gifte medlemmer med en ægtefælle, der overlever medlemmet længere end ifølge standardberegningen. Disse beregninger forudsætter, at de kan foretages på **hele** medlemspopulationen (eller med flere regulativer på populationen af medlemmer omfattet af pågældende regulativ).

Under Det Gamle Pensionsregulativ regnedes med en standardforudsætning om, at 80 % af medlemmerne var gift og statistiske tal om aldersforskelle og levetider m.v. Det forhold, at sagsøger 1 faktisk er gift, og med en ca. 5 år yngre ægtefælle, har ikke spillet nogen rolle. En beregning, der havde taget hensyn hertil, ville føre til, at en beregnet kapitalværdi af en ægtefællepension af en given størrelse ville blive højere end ved den faktiske, standardiserede beregning. Det samme ville selvsagt gælde en beregning af, hvilken præmie en tilsagnsgiver måtte beregne sig for at give tilsagn om en sådan dækning.

Sagsøgerne var således blandt dem, der ud fra en statistisk betragtning sandsynligvis kunne blive subsidieret af dels ugifte medlemmer og dels medlemmer med en ældre ægtefælle.

Nu ligestilles alle medlemmer, således at betalinger efter et medlems død er upåvirket af civilstand (og en evt. ægtefælles alder), således som det har været tilfældet for alle medlemmer optaget efter 1. januar 2003.

Var der imidlertid i stedet for foretaget en individuel beregning af, hvad reservationen for ægtefællepension skulle koste, ville det ugifte medlem få en højere alderspension og blandt gifte medlemmer ville der være forskel, alt efter ægtefællens alder. Sådanne individuelle beregninger ville også være aktuarmæssige. De enkelte medlemmer vil konkret kunne vise sig "dyrere" eller "billigere" for pensionskassen, men de aktuarmæssige beregninger tager alene højde for statistikken, og med et højt antal medlemmer kan det påregnes, at pensionsydelse samlet set er ret så forudsigelige. Dette er helt centralt for en arbejdsmarkedspensionskassens drift og økonomi.

Pr. 1. december 2013, altså lige før ændringen, ville ægtefællepensionsdækningen udgøre årligt kr. 68.893. Kapitalværdien heraf -altså det beløb, der skal reserveres til betaling for ægtefællepension ud af den samlede depotværdi - er af pensionskassens ansvarshavende aktuar beregnet til kr. 120.477 ud fra standardforudsætningerne.

Var der foretaget en individuel beregning under hensyntagen til, at sagsøger 1 faktisk var gift og med anvendelse af en aldersforskel på 5 år, ville kapitalværdien have udgjort kr. 241.326. Denne forskel på ca. kr. 120.000 - ca. 8% af den samlede depotværdi - kan ses som et aktuarmæssigt mål for den fordel, sagsøger 1 i forhold til et gennemsnitsmedlem havde af standardberegningen. For sagsøger 1 har dækningen af dødsfaldsrisikoen været meget billig, ca. halv pris af, hvad en risikoægte/individuel betragtning ville føre til.

Dette kan også ses som et mål for den subsidiering, gennemsnitsmedlemmerne ydede sagsøger 1 og sagsøger 2. Efter omlægningen bliver udbetalingen efter medlemmets død den samme (eller ingen) uanset medlemmets civilstand. Der er ikke længere nogen subsidiering. Det skal dog huskes, at tallet er en ren aktuarmæssig størrelse. Hvordan det faktisk kommer til at gå, afhænger af en uvis fremtid for det enkelte medlem, herunder sagsøger 1, og medlemmets nærmeste, herunder sagsøgte 2. Men for pensionskassens samlede risici/forpligtelser vil de individuelle forskelle dette jævne sig over en større medlemsportefølje.

Den kollektive tilgang skal selvfølgelig ses i lyset af, at ved indtræden i ordningen er medlemmerne typisk i tyverne, og det er helt umuligt at have nogen kvalificeret mening om, hvilke medlemmer, der en dag vil efterlade sig en ægtefælle, og hvor længe denne vil overleve medlemmet. Over tid kan der tegne sig et noget klarere billede af sandsynligheden af, om der kan blive tale om ægtefællepension, og statistisk hvor længe, men det vil altid være understøttet af livets usikkerhed.

Den fleksible ordning fra 1996

I 1996 indførte pensionskassen den såkaldte fleksible ordning (Regulativ I) for nye medlemmer. Den indebar valgmuligheder i relation til dødsfaldsdækning, herunder valg mellem dødsfaldssum og ægtefællepension, der kunne blive begrænset i varighed i forhold til den livsvarige ægtefællepension, der hidtil havde været standard. Sådanne begrænsninger ville naturligvis komme medlemmet til gode, da de formindsker den reservation, der skal ske for ægtefællepension ved opgørelsen af, hvilken alderspension, der kan ydes. Bestående medlemmer fik tilbud om at skifte til den fleksible ordning, hvad mange gjorde, mens andre, bl.a. sagsøger 1, sagde nej tak.

Den fleksible ordning førte i praksis kun i begrænset omfang til, at de pågældende medlemmer havde ret tillivsvarig ægtefællepension, idet en sådan af mange medlemmer blev fravalgt til fordel for andre muligheder.

Den fleksible ordning repræsenterer således et skridt væk fra ægtefællepension.

Pensionspakken fra 2003 (Regulativ O)

I 2003 indførte pensionskassen den såkaldte Pensionspakke (Regulativ O), som blev indført som en fast ordning for alle nye medlemmer fra den 1. januar 2003. Pensionspakken var helt uden ægtefællepension, men med engangsbeløb ved død, der kunne anvendes til at sikre ægtefællen. Ugifte medlemmer kunne råde over samme engangsbeløb til fordel for f.eks. en samlever, børn eller andre. Regulativ O indebar således, at dens ugifte medlemmer ikke længere – statistisk set – skulle subsidiere de gifte. Tidligere optagne bidragsydende medlemmer kunne skifte til Pensionspakken, hvad mange gjorde over de kommende år, hvorved de fravalgte den ægtefællepension, der måtte være tilknyttet deres hidtil gældende vilkår.

Regulativ O medførte som anført, at der ikke længere var tale om subsidiering fra de ugifte til de gifte, herunder særlig til gifte med en yngre ægtefælle. Ved medlemmets død var udbetalingerne de samme uanset medlemmets civilstand og en evt. ægtefælles alder.

Det Nye Regulativ

Det nye pensionsregulativ (herefter: Det Nye Regulativ) indfører pr. 1. januar 2014 en ny version af Pensionspakken over for alle ikke-pensionerede medlemmer. De fleste var allerede omfattet af en tidligere version af Pensionspakken, herunder alle medlemmer optaget efter 1. januar 2003.

Antallet af medlemmer i pensionskassen, der blev omfattet af Det Nye Regulativ, udgjorde i alt ca. 9.100 ikke-pensionerede medlemmer (både bidragsydende og hvilende). De fleste af disse, nemlig ca. 63.000, herunder ikke mindst de mange medlemmer indtrådt efter 1. januar 2003, havde dog allerede før overgangen været omfattet af en tidligere version af Pensionspakken, altså uden livsvarig ægtefællepension.

For de øvrige ca. 28.000 ikke-pensionerede medlemmer var der tale om medlemmer på et stort antal ordninger eller kombinationer af ordninger. Fokuseres på antallet af bidragsydende medlemmer, der var omfattet af en ordning med en livsvarig ægtefællepension i kraft af Det Gamle Regulativ, er tallet opgjort til præcis 6.881, altså sagsøger 1 og 6.880 andre, ... Af denne gruppe havde tæt på 90 % samme ordning som sagsøger 1, dvs. ægtefællepensionen var 60 % af alderspensionen. De resterende ca. 2.100 ud af de 28.000 er dels hvilende medlemmer med forskellige ordninger, dels bidragsydende medlemmer enten uden eller med en mere begrænset ægtefællepension i forhold til livsvarig.

Pensionspakken (herunder det tidligere Regulativ O) indeholder som nævnt ikke ægtefællepension (men en efterlevende ægtefælle kan tilgodeses gennem andre elementer i den samlede "pakke", hvoraf visse, der er egnet til at komme en efterladt ægtefælle til gode, blev styrket.) Det Nye Regulativ indebærer, at der bliver samme udbetaling ved et medlems død før eller efter pensionering uanset, om medlemmet er ugift eller gift og i sidste tilfælde uanset ægtefælless

alder og derved statistisk forventelige restlevetid. Man kan sige, at alle får det, de har betalt for og betaler for, og at der ikke længere sker en subsidiering fra de ugifte til de gifte og fra ugifte og gifte med en ældre ægtefælle til gifte med en ung ægtefælle.

Administrationsomkostninger

Pensionskassens administrationsomkostninger er generelt faldet de senere år. Andel i administrationsudgifter debiteres medlemmernes depotkonti og sagsøger er debiteret følgende bidrag til administration:

2012 3.164 kr.
2013 1.107 kr.
2014 846 kr.
2015 555 kr.
2016 390kr.

Det store fald fra 2012 til 2013 skyldtes, at satsen for omkostningsbidrag blev nedsat fra 7 % af pensionsbidraget til et fast gebyr på kr. 600 plus 1,5 % af pensionsbidraget. Bidraget er siden gjort helt uafhængig af det enkelte pensionsbidrag (samme bidrag for alle).

Det skal tilføjes, at de store fald i administrationsomkostninger skyldes en række bestræbelser på i medlemmernes interesse at administrere omkostningseffektivt. Det er ikke muligt at beregne, hvor stor effekten af sammenlægningen af alle bidragsbetalende medlemmer fra en række regulativer til alene at være omfattet af Det Nye Regulativ har bidraget med til den samlede, betydelige besparelse.

Det bemærkes, at alle omkostningsbesparelser kommer medlemmerne til gode. ...Administrationsomkostningerne fordeles mellem alle medlemmer."

Forklaringer

A har forklaret blandt andet, at hun blev uddannet pædagog i 1976 og ansat fast i en institution i Gentofte Kommune i 1979. Hun var ansat i den samme institution, til hun gik på pension den 1. april 2018. Hun og B har været samlevende, siden de var henholdsvis 27 og 23 år, og de indgik registreret partnerskab i 1989. B havde ingen pensionsordning, så de havde indrettet sig på, at der i hendes pensionsordning var en ægtefællepension, da B også er 4 år yngre end hende. Dette var også baggrunden for, at de ved pensionsomlægningerne i 1996 valgte at bibeholde en pensionsordning med livsvarig ægtefællepension. Forinden dette valg havde de været til et rådgivningsmøde, hvor en medarbejder fra pensionskassen på forespørgsel havde rådet dem til at blive i den pågældende ordning, da der ikke fandtes nogen bedre ordning for dem. Hun har ikke selv

talt med pensionskassen om ændringerne varslet i sommeren 2013, da hun på dette tidspunkt var ret syg som følge af en levertransplantation og havde fået at vide, at hun nok kun havde ca. 7 år tilbage at leve i. Hun deltog ikke i nogen orienteringsmøder, og da hun ikke bruger computer, overlod hun korrespondancen mv. til B. De havde ingen overvejelser om, at den nye ordning fra januar 2014 kunne være en god ordning for dem, da de ønskede at opretholde ægtefællepensionen på grund af begges sygdom, og da B er yngre end hende. Hun har ikke haft nogen dialog med pensionskassen om en særlig ordning for dem.

B har forklaret blandt andet, at hun brugte megen tid på henvendelser til pensionskassen efter varslet om ændringerne i sommeren 2013. A var involveret i det hele. De var ikke interesserede i at opgive ægtefællepensionen, som de havde indrettet sig i forhold til. Ændringerne, herunder engangsbeløbet ved dødsfald, var ikke interessante for dem. De blev i 1996 af pensionskassen rådet til at blive på den gamle ordning med ægtefællepension, uanset at dette betød, at der også var en tilknyttet børnepension. De kunne ikke få adgang til tallene vedrørende konsekvenserne af ændringerne pr. 1. januar 2014, før de fik brev herom fra pensionskassen i november 2013, selvom der havde været henvist til, at de kunne se disse tal på pensionskassens hjemmeside. De blev efter deres henvendelse til pensionskassen ikke tilbudt et individuelt rådgivningsmøde. De bad heller ikke om et sådant. Bortfaldet af ægtefællepensionen betyder, at hun, hvis A afgår ved døden før hende, kun har sin folkepension at leve for.

Frank Cederbye har forklaret blandt andet, at han uddannet aktuar i 1984 og har været beskæftiget i forsikringsbranchen siden. Han har været ansvarshavende aktuar i PBU siden 2011. PBU, der er ejet af medlemmerne, er baseret på et "hvile-i-sig-selv"-princip, således at pensionskassen ikke skal tjene på virksomheden. Processen med at ændre pensionsordningerne begyndte omkring årsskiftet 2011/12, da han blev ansat i pensionskassen, og skete på baggrund af statistikker mv., herunder et nyt levetidsbenchmark fra Finanstilsynet, om forventede levetider. Den forventede længere levetid for pædagoger ville, om ikke tiltag blev iværksat, alt andet lige indebære, at pensionerne måtte nedsættes.

Størrelsen af det enkelte medlems alderspension bestemmes af medlemmets alder på det relevante tidspunkt og depotets størrelse. Det enkelte medlems depotkonto består af de samlede indbetalinger vedrørende medlemmet samt afkast heraf fratrukket udgifter til administrationsbidrag og eventuelle tillægsydelse i form af risikoafdækninger, herunder dødsfaldsdækninger og størrelsen heraf. Til dødsfaldsdækninger hører også en ægtefælle-

pension. Risikoen for dødsfald, der er forskellig afhængig af, om man er ung eller gammel, indregnes, når man laver risikovurderinger og beregner præmien på en dødsfaldsdækning. Derimod er det nogenlunde sikkert, hvornår medlemmer vil gå på pension og dermed har krav på alderspension, som er det, der primært spares op til i pensionskassen. Medlemmernes indbetalinger fradrages en præmie til dødsfaldsdækninger og invaliditetsdækninger. Denne præmie fastsættes årligt til dækning af den aktuelle risiko, således at der ikke er en opsparing for det enkelte medlem til disse dækninger. Der er tale om en ren forsikringspræmie, som er tabt, hvis forsikringsbegivenheden ikke indtræder, svarerende til f.eks. en brandforsikring. Under det nye regulativ betales en gennemsnitlig præmie til afdækning af f.eks. dødsfaldsdækningen, således at alle medlemmer årligt betaler den samme præmie. Ved pensionens indtræden reserveres der af depotet den risikopræmie, der i de kommende år skal betales til dødsfaldsdækningen. Hvis f.eks. dødsfaldsdækningen halveres, vil beløbet til rådighed for alderspensionen dermed blive større.

Bidrag ydet frem til 2014 blev indbetalt på depotkontoen, og medlemmer, der havde ægtefællepension, blev som følge heraf belastet med større risikopræmier, end det er tilfældet under den nye ordning, hvor der ikke sker betaling af risikopræmie hertil. De medlemmer, der allerede var på en ny ordning uden ægtefællepension, fik ved ændringerne pr. 1. januar 2014 nedsat deres dødsfaldsdækning fra 1.275.000 kr. til 800.000 kr., således at alle medlemmer fik justeret deres ordninger med henblik på at sikre den højst mulige alderspension. Dette var hovedformålet med den skete omlægning. Med alle medlemmer på den samme ordning blev ordningen mere gennemskuelig, og alle medlemmer får med den nye ordning det samme udbetalt, uanset om de er gift eller ugift.

As ordning var en af de dyre, gamle særordninger, der er omtalt i brevet fra juli 2013. Heri fik det enkelte medlem oplysning om en række forsikringsdækninger, der ville gælde for alle medlemmer fra 1. januar 2014, mens det, PBU ville sende til medlemmerne i november 2013, var en gennemregning af det enkelte medlems depot, herunder med oplysning om, hvorledes alderspensionen ville se ud efter ændringerne pr. 1. januar 2014. Forsikringsdækningerne var gældende pr. 1. januar 2014, mens alderspensionen og arverenten først ville blive aktuelle senere, når de relevante begivenheder indtraf. Der kunne ikke aftales individuelle særordninger i forhold til de varslede ændringer pr. 1. januar 2014, da ændringerne var aftalt med arbejdsmarkedets parter, men hvis et medlem valgte at gå på pension inden den 1. januar 2014, ville den gamle ordning fortsat have været gælt-

dende. Medlemmerne, herunder A, blev orienteret herom ved et brev fra august 2013.

For 2012 udgjorde den samlede risikoafdækningspræmie, herunder præmien for risikoafdækning for tab af erhvervsevne og for ægtefællepensionen, for A's vedkommende 15.140 kr., hvilket beløb er faldet til ca. 2.000 kr. i 2014 som følge af ændringerne. Dette medfører en forøgelse af depotværdien svarende til differencen. Der er ikke sket ændringer i depotværdien ellers, men alene sket en omlægning af de ydelser, der kan komme til udbetaling. Ægtefællepensionen var en forsikringsordning, som A ikke havde sparet op til i sit depot. Når beløbet til invalidepension falder, betyder det også en mindre risikopræmie til dækning heraf. En sum på 800.000 kr. til udbetaling ved dødsfald inden pensionen er samlet set billigere i relation til risikopræmien end en sum på 325.000 kr., når ægtefællepensionen samtidig bortfalder. Arverenten er en garanteret ydelse i de første 10 år efter pensionen, som er kommet til, da ægtefællepensionen bortfalder. Arverenten kommer, modsat ægtefællepensionen, til udbetaling, hvis ægtefællen er død, når medlemmet dør. Den pension, som A får udbetalt, efter hun pr. 1. april 2018 er gået på pension, er blevet større, end den ville have været under den gamle ordning, da depotet under den nye ordning er vokset mere, end det ville have gjort under den gamle ordning. Det skyldes en mindre risikopræmie samt en betydelig reduktion af administrationsomkostningerne. Der er en direkte sammenhæng mellem depotets størrelse og størrelsen af den pension, der udbetales.

Hvis PBU havde givet medlemmerne mulighed for at blive på den gamle ordning, ville gifte medlemmer typisk have valgt at blive på den gamle ordning, mens ugifte ville have valgt at skifte til den nye ordning. Dette ville i givet fald have påvirket risikopræmien for dem, der forblev på den gamle ordning, i opadgående retning, da der ville være færre til at betale præmien til ægtefællepensionen -såkaldt antiselektion. Han kan ikke sige, hvad den årlige ægtefællepension ville have udgjort idag, hvis den gamle ordning var fortsat, men den var fastsat til 60 % af alderspensionen. Om denne samlede udbetaling i givet fald vil være større end 800.000 kr. vil afhænge af, hvor længe den efterlevende ægtefælle lever.

Medlemmerne har generelt taget godt imod ændringerne. PBU fik omkring 20 henvendelser i den anledning, hvoraf ca. 12 drejede sig om ægtefællepensionen. 4 af disse ca. 12 sager blev indbragt for Ankenævnet for Forsikring med samme udfald som A's sag. De fik ingen reaktion er fra de medlemmer, hvis dødsfaldsdækning blev ned

sat. Han kan bekræfte de tal og aktuannæssige forklaringer, der fremgår af red egørelsen i PBU's påstandsdokument. Rent aktuannæssigt ville det være muligt at give A den gamle ordning tilbage, men administrativt ville det være meget tungt og omkostningskrævende.

Sune Schackenfeldt har forklaret blandt andet, at han er uddannet jurist og blandt har været direktør i et andet forsikringsselskab, inden han i august 2016 blev direktør i PBU. Efter omlægningen pr. 1. januar 2014 fik pensionskassen branchens næstlaveste administrationsomkostninger som følge af forenklinger. Det væsentligste element for udviklingen af det enkelt medlems depot er afkastet, hvor PBU, når man ser over hele indbetalingsperioden, i 2017 har opnået at forøge depotet med 2 kr. i afkast for hver krone, der er blevet indbetalt af medlemmet. De delegerede i PBU har fokus på egenpensionen, det vil sige alderspensionselementet, og der er fokus på at maksimere depotstørrelsen, da pædagogerhvervet traditionelt er et lavtlønsområde. Han kan af pensionskassens dokumenter se, at omlægningen pr. 1. januar 2014 blev drøftet grundigt i både bestyrelsen, hvor der både er arbejdstager- og arbejdsgiverrepræsentanter, og i delegeretforsamlingen. Arbejdstagerne har flertallet i PBU's bestyrelse. Omlægningen er godkendt af arbejdsmarkedets parter.

Procedure

A og B har til støtte for deres påstande gjort gældende navnlig, at de markante og følelige ændringer af A's pensionsordning pr. 1. januar 2014, hvorved navnlig den livsvarige ægtefælledækning blev fjernet, er ugyldige, idet deres ydelser og dækninger i henhold til den hidtidige gældende ordning de facto er blevet væsentligt forringede. Herved er de, som et mindretal i PBU, omfattet af de såkaldte dyre særordninger, blevet stillet urimeligt ringe, jf. aftalelovens § 36, ligesom der ikke kan ses bort fra deres berettigede forventninger. Den adgang i pensionsregulativene, som PBU's bestyrelse har til at foretage ændringer med tilslutning fra blandt andet arbejdsmarkedets parter, indebærer således ikke, at PBU helt kan afskaffe f.eks. en ægtefællepension, og det gælder særligt, når det kun sker for et mindretal. En sådan ændring må kræve lovhjælp.

Ændringerne indebærer ikke ubetydelige, uproportionale og intensive forringelser for dem begge i fremtiden, allerede fordi B har været begunstiget i policerne. Disse ændringer er et indgreb i A's velerhvervede rettigheder og berettigede forventninger i form af de pensioner med tilhørende dækninger, som hun har sparet op til i

over 33 år. Ændringerne betyder konkret, at B ved As død som f.eks. 65-årig vil få et engangsbeløb på ca. 750.000 kr. udbetalt, hvilket beløb nedtrappes årligt over 10 år, og dør A som 75-årig eller senere, vil B ingen pension få efter A. Engangsbeløbet vil endvidere kun dække, indtil B fylder 71 år, mens hun under den hidtidige ordning ville modtage 75.000 kr. årligt resten af sit liv.

De har begge brugt megen tid, energi og rettidig omhu på at få opsparet og tilrettelagt en adækvat og optimal pensionsordning, som også dækker B. Deres økonomi, livskvalitet, levevej samt pension er baseret på den ordning og pensionspakke med ægtefællepension, som de i god tro og i tillid til fremtiden tilvalgte pr. 1. januar 1996, og som A siden via sin arbejdsgiver har indbetalt pensionsbidrag til. PBU har ansvaret for at sikre, at pædagogernes pension reelt dækker pædagogernes behov såvel i opsparingsfasen som i pensionstilværelsen. Ændringerne pr. 1. januar 2014 ramte især medlemmerne i aldersgruppen 50 – 65 år, herunder A, som i god tro i over 33 år har indrettet sin og Bs tilværelse i tillid til pensionsordningens hidtidige ydelser og dækninger.

A og B har bestridt, at varslingen fra juli 2013 og senere udaterede breve og oversigter fra PBU udgør en klar, forudsigelig, udtømmende og gyldig varsling af ændringerne, der muliggjorde en adækvat stillingtagen fra dem som ikke pensionskyndige og som ikke professionelle. Der er således ikke i breve mv. sket sammenstilling af den eksisterende pensionsordning over for de varslede ændringer, ligesom PBU har undladt f.eks. at fremhæve konsekvenserne af bortfald af ægtefællepensionen. Hertil kommer, at PBU først kunne fremlægge præcise tal så sent som i november 2013. A og B kunne dermed først ca. 1 måned før ikrafttræden af de radikale ændringer og efter deres advokats henvendelse til PBU få oplyst konsekvenserne af ændringerne. Det er et urimeligt kort varsel for ikke professionelle pædagogmedlemmer for på forsvarlig måde og adækvat at kunne nå at skulle skabe sig et totalt overblik over de radikale og følelige ændringers betydning her og nu og for fremtiden, herunder i relation til ægtefælledækningen. Et sådant varsel må være længere, jo tættere et medlem kommer på pensionsalderen.

Endvidere levede PBU's information ikke fuldt tilstrækkeligt op til reglerne om information og god skik. A og B havde ved modtagelsen af varslet i

juli 2013 om ændringerne begge ikke ubetydelige helbredsproblemer og derfor meget svært ved at overskue, hvad de varslede ændringer helt konkret ville komme til at betyde for deres fremtidige pensionisttilværelse, herunder hvis en af dem afgik ved døden. De kontaktede telefonisk PBU, som lovede at vende tilbage i august 2013 med eventuelle muligheder for dem, men det skete aldrig. PBU har ikke godtgjort, at man har foretaget navnlig økonomiske og aktuannæssige analyser af konsekvenserne af de varslede ændrings konkrete betydning for A og B, og de modtog heller aldrig konkret mundtlig vejledning eller rådgivning om netop deres konkrete pensionspakke og de pensionsretlige og økonomiske konsekvenser heraf før efter den 1. januar 2014. Endvidere har PBU ikke tilstrækkeligt begrundet, hvorfor A ikke kunne forblive på den pensionsordning, som hun valgte i 1996, og dermed kunne bibeholde den ægtefællepension, der var et vigtigt element for dem begge.

Der er ubestridt tale om betydelige, følelige økonomiske indgreb og ændringer i As og Bs velerhvervede og opsparede rettigheder, herunder ejendomsrettigheder, som tillige er beskyttede efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, herunder artikel 1 i tillægsprotokol 1. Det i den subsidiære påstand indeholdte kompensationsbeløb er opgjort skønsmæssigt.

PBU har som sit hovedanbringende gjort gældende, at indførelsen af det nye pensionsregulativ pr. 1. januar 2014 er gyldigt varslet og gennemført i overensstemmelse med den mulighed for ændring, der var i de gamle regulativer, herunder det regulativ, som As arbejdsmarkedspension hidtil havde været omfattet af. Ændringerne var ikke rettet mod bestemte medlemmer, og det kunne på ændringstidspunktet ikke vides og vides fortsat ikke, om ændringen faktisk vil virke til skade for hende og B. Hertil kommer, at der i den detaljerede finansielle lovgivning ikke er bestemmelser, der kan føre til ugyldighed, heller ikke støttet på god skik-reglerne.

Ændringen er sket med tiltræden fra overenskomstparterne og efter drøftelse på delegeretmøder, og der er foretaget en generel omlægning af pensionsydelser ud fra en vurdering af, hvad der generelt og typisk tjente medlemmerne bedst. Den stigende levealder medfører, at der måtte gennemføres tiltag, der sikrede fortsat balance mellem depotværdier og ydelser. For at kunne fastholde en fornuftig alderspension har det derfor været nødvendigt at ændre blandt andet på reglerne om ægtefællepension.

Det er således sagligt, når ændringerne indebærer en opprioritering af medlemmernes egenpension og en højere grad afligestilling mellem gifte og ugifte medlemmer samtidig med, at alle bidragsbetalende får nedsat deres risikopræmier som følge af blandt andet afskaffelsen af ægtefællepensionen. Finanstilsynet har da også konkluderet, at der ikke er sket tilsidesættelse af god skik. Virkningen af ændringen er ikke udtryk for, at A og B stilles ringere, eller at der er tilstræbt en omfordeling af As eller visse medlemsgruppers pensionsopsparring til fordel for andre medlemmer. Ændringerne er derimod fastsat på grundlag af kollektive, generelle forudsætninger og ved indførelse af generelle regler, hvorved medlemmerne i højere grad får, hvad de betaler for. De ugifte og de gifte medlemmer med samme depotværdi får samme alderspension og samme udbetalinger ved død. Rimelighedssynspunkter kan således ikke føre til, at A også i de kommende år skal kunne opretholde en billig dødsfalds- dækning, der ved en individuel beregning ville være langt dyrere end et beregnet standardbeløb for hele medlemskredsen, og som andre medlemmer så reelt skulle finansiere.

Pensionskassen kan med tiltræden fra arbejdsmarkedets parter gennemføre generelle ændringer af sine dækningsordninger, uden at det enkelte medlem under henvisning til sine konkrete forhold kan gennemføre krav ved domstolene om at blive stillet som om, en sådan ændring ikke var sket, uanset om vedkommende kan pege på individuelle forhold, der i en eller anden grad kan sandsynliggøre, at vedkommende og hendes nærmeste måske en gang i fremtiden ville være bedre stillet ved status quo og eventuelt på ændringstidspunktet ville have foretrukket status quo. Det må i særlig grad gælde, hvor disse forhold end ikke var pensionskassen bekendt. Stillingen kunne have været en anden, såfremt en nærmere defineret gruppe var udtaget til negativ særbehandling, hvilket der imidlertid ikke er tale om.

Hvis der skal fastsættes regler, der begrænser muligheden for, at arbejdsmarkedspensionskasser med virkning for fremtiden og med tilslutning fra arbejdsmarkedets parter kan ændre sine pensionsregulativer og dannede ydelser blandt andet i lyset af ændrede forhold, bør det overlades til lovgivningsmagten at gøre dette. Det vil blive en ren frihåndstegning, hvis domstolene skal opstille sådanne regler. Det vil medføre uoverstigelige vanskeligheder med grænsedragninger, og det vil udgøre et betænkeligt indgreb i arbejdsmarkedets parters aftalefrihed. Domstolene bør være yderst tilbageholdende med uden et klart retsgrundlag at gribe ind i aftaler mellem arbejdsmarkedets parter.

Det er ikke muligt at ændre et pensionsregulativ, uden at nogen af medlemmerne eller deres nærmeste risikerer at blive ringere stillet. Dette kan kun udelukkes ved fuldstændig bevarelse af status quo. Eventuelle grænser for ændringer må derfor tilkomme lovgivningsmagten.

Det vil være en umulig opgave og ganske savne forankring i domstolenes funktion i samfundet, at domstolene skal indlade sig på at tilsidesætte en generelt rimelig og velbegrunnet omlægning omfattende en større kreds, blot fordi enkelte medlemmer kan pege på personlige og for pensionskassen ubekendte forhold, f.eks. ung ægtefælle eller egne helbredsproblemer, der måske kan føre til, at det over tid vil vise sig, at dette medlem bliver ringere stillet end under de hidtidige regler.

Med hensyn til varsling af ændringen har PBU fremhævet, at A ikke skulle træffe et valg, og at hun allerede i starten af juli 2013 blev klar over, at ægtefællepensionen ville blive afskaffet pr. 1. januar 2014.

PBU har endelig bestridt, at der ved ændringerne skulle være sket en krænkelse af As og Bs konventionssikrede menneskerettigheder.

Landsrettens begrundelse og resultat

Parterne er enige om, at A – i forbindelse med PBU's indførelse af en ny arbejdsmarkedspensionspakke pr. 1. januar 1996 -valgte at forblive på pensionsordningen reguleret af Pensionsregulativ 2. Denne ordning var sammensat af dels en opsparring til alder i form af alderssum og livsvarig pension, dels en række risikoafdækkede ydelser i form af blandt andet sumudbetalinger ved invaliditet, kritisk sygdom og død samt invalidepension, ægtefællepension og børnepension ved henholdsvis invaliditet og død.

Det lægges efter bevisførelsen videre til grund, at PBU i 2011/2012 påbegyndte overvejelser om, hvordan pensionskassens pensionsprodukt kunne tilpasses med henblik på navnlig at sikre, at medlemmernes alderspension ikke med tiden blev udhulet som følge af det forhold, at den gennemsnitlige levetid for pædagoger var blevet højere uden, at dette havde ført til en tilsvarende udskydelse af det gennemsnitlige pensioneringslidspunkt. Af betydning for nævnte tilpasningsovervejelser indgik tillige et ønske hos PBU om at gøre pensionsproduktet mere enkelt og gennemskueligt samt at minimere administrationsomkostningerne.

Af § 20 i Pensionsregulativ 2, der trådte i kraft den 1. januar 2013, fremgår blandt andet:

"Bestyrelsen kan foretage ændringer i pensionsregulativet under iagttagelse af de i lønoverenskomsterne indgåede aftaler herom. Indskrænkning i medlemmernes etablerede rettigheder kræver godkendelse af overenskomstparterne."

Parterne er enige om, at den omlægning af PBU's arbejdsmarkedspensioner, som pensionskassens bestyrelse herpå vedtog i juni 2013 (med virkning fra den 1. januar 2014), og som A første gang blev underrettet om primo juli 2013, blev gennemført i overensstemmelse med § 20 i Pensionsregulativ 2, herunder at overenskomstparternes samtykke blev indhentet.

Om de gennemførte ændringer i As arbejdsmarkedspensionsordning pr.

1. januar 2014 lægger landsretten efter bevisførelsen til grund, at As pensionsdepot forblev uberørt, at hendes livsvarige alderspension (med tillæg af en ny ratensionsydelse) forblev den samme eller marginalt højere, at den skattefrie engangsudbetaling ved As eventuelle død inden pensionering blev forhøjet fra 325.000 kr. til 800.000 kr., at der blev indført en ny engangsudbetaling ved død efter alderspensionering (aftrappes over 10 år), samt at den del af det årlige pensionsbidrag, der går til betaling af risikoafdækkede ydelser samt administration, er reduceret endog ganske markant.

Det lægges endvidere til grund, at de gennemførte ændringer ikke kun har haft betydning for de 6.881 medlemmer, der som A indtil den 31. december 2013 havde en ordning med en livsvarig ægtefællepension. Der blev således for alle pensionskassens ikke-pensionerede medlemmer indført samme arbejdsmarkedspensionsordning, herunder blandt andet for pensionskassens yngre medlemmer (under 40-50 år), der måtte tåle, at den skattefrie engangsudbetaling ved død inden pensionering blev reduceret fra 1.275.000 kr. til 800.000 kr.

For så vidt angår ændringerne i As og de øvrige medlemmers arbejdsmarkedspensionsordning, og som for A indebar blandt andet ophør af ægtefællens adgang til at opnå livsvarig ægtefællepension i tilfælde af hendes død før ægtefællen, finder landsretten, at disse er gennemført ud fra saglige hensyn til at sikre pensionskassens medlemmer som helhed en rimelig alderspensionssydeise og under behørig hensyntagen til samtidig at sikre samtlige medlemmer og disses nære pårørende en rimelig dækning i tilfælde af et

medlems invaliditet eller død. Landsretten har ved vurderingen heraf tillagt det betydning, at der er tale om en overenskomstbaseret, kollektiv pensions- ordning, hvor adgangen for pensionskassen, der ikke er bekendt med det enkelte medlems forhold og forudsætninger, til, baseret på aktuariemæssige beregninger over gennemsnitlig levetid samt risiko for invaliditet og død og med respekt af de begrænsninger, som følger af relevante pensionsregulativer , at foretage sagligt begrundede ændringer for så vidt angår ikke-aktualiserede dækninger mv. må være ganske vid.

Landsretten finder endvidere, at underretningen af A om ændringerne, hvis rækkevidde hun og B helt åbenbart forstod allerede i begyndelsen af juli 2013, hvor de indgav klage over ændringerne til PBU, Ankenævnet for Forsikring og Finanstilsynet, har været tilstrækkeligt konkret og målrettet hendes individuelle forhold, ligesom underretningen er sket med et passende varsel.

Landsretten bemærker endelig, at der ikke på nuværende tidspunkt er grundlag for at fastslå, om de ændringer, der er gennemført i As arbejdsmarkedspensionsordning, vil blive til fordel eller ulempe for hende og B

Under disse omstændigheder, og da de gennemførte ændringer ikke har indebåret et indgreb i As pensionsrettigheder i strid med artikel 1 i Tillægsprotokol nr. 1 til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention , er der ikke grundlag for at fastslå, at PBU's ændring af As arbejdsmarkedspensionsordning med virkning fra den 1. januar 2014 er ugyldig. PBU frifindes derfor for A og Bs principale påstand.

Da der af de anførte grunde heller ikke er grundlag for at tildele A og B en kompensation, frifindes PBU endvidere for A og Bs subsidiære påstand.

Efter sagens udfald skal A og B (disses retshjælpsfor sikring), subsidiært statskassen, betale sagsomkostninger for landsretten til PBU med 85.000 kr. Ved fastsættelsen af beløbet, der omfatter udgifterne til advokatbistand inkl. moms, er der ud over sagens værdi taget hensyn til sagens omfang og betydning.

Thi kendes for ret:

Pædagogernes Pension -pensionskassen for pædagoger frifindes.

I sagsomkostninger for landsretten skal A og B (disses retshjælpsforsikring), subsidiært statskassen, inden 14 dage betale 85.000 kr. til Pædagogernes Pension -pensionskassen for pædagoger.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

Publiceret til portalen d. 06-07-2018 kl. 10:23

Modtagere: Sagsøgte Pædagogernes Pension - pensionskassen for
pædagoger, Advokat (H) Steen Petersen, Advokat (H) Eigil Lego Andersen,
Sagsøger A, Sagsøger B